

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

PHETSAMONE PHOUTSADY

NGƯỜI MÔNG Ở HUYỆN PẸC, TỈNH XIÊNG KHOẢNG
NƯỚC CHDCND LÀO (1986 - 2016)

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

Thái Nguyên - 2019

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

PHETSAMONE PHOUTSADY

**NGƯỜI MÔNG Ở HUYỆN PẸC, TỈNH XIÊNG KHOẢNG
NƯỚC CHDCND LÀO (1986 - 2016)**

Ngành: Lịch sử Việt Nam

Mã số: 8 22 90 13

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS HÀ THỊ THU THỦY

Thái Nguyên - 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực, có nguồn gốc rõ ràng và được trích dẫn đầy đủ theo quy định.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2019

TÁC GIẢ

Phetsamone PHOUTSADY

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành Luận văn Thạc sĩ của mình, tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành tới Ban giám hiệu, Phòng Đào tạo, Khoa Sau đại học, Khoa Lịch sử trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã nhiệt tình giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và hoàn thành Luận văn Thạc sĩ.

Với lòng biết ơn chân thành, tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc tới PGS.TS. Hà Thị Thu Thủy đã tận tình chỉ bảo, hướng dẫn trong suốt quá trình nghiên cứu và hoàn thành Luận văn Thạc sĩ.

Nhân dịp này tôi xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, cùng các thầy cô trong Trường Cao Đẳng Sư Phạm Khangkhai đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và nghiên cứu. Xin chân thành cảm ơn tới Phòng Thông tin Văn hoá, Phòng Kế hoạch và đầu tư huyện Pạc tỉnh Xiêng Khoảng, Hội đồng Cụm bản Nhot Ngừm, Lat Buộc, Thông Háy, Phan, Lat Huông...đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong quá trình tìm hiểu tư liệu để hoàn thành Luận văn.

Cuối cùng, tôi xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè và đồng nghiệp đã động viên, khuyến khích tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu. Xin chân thành cảm ơn.

TÁC GIẢ

Phetsamone PHOUTSADY

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC BẢNG	iv
DANH SÁCH NHỮNG NGƯỜI CUNG CẤP THÔNG TIN	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	2
3. Đối tượng, mục đích, nhiệm vụ và phạm vi nghiên cứu	6
4. Nguồn tư liệu và phương pháp nghiên cứu	7
5. Đóng góp của luận văn	7
Chương 1. KHÁI QUÁT VỀ NGƯỜI MÔNG Ở HUYỆN PỆC, TỈNH XIÊNG KHOẢNG	9
1.1. Vài nét về huyện Pộc, tỉnh Xiêng Khoảng	9
1.2. Khái quát về người Mông ở huyện Pộc, tỉnh Xiêng Khoảng	12
1.2.1. Nguồn gốc tộc người Mông	12
1.2.2. Kinh tế - xã hội của người Mông ở huyện Pộc trước năm 1986	18
Chương 2. ĐỜI SỐNG KINH TẾ CỦA NGƯỜI MÔNG Ở HUYỆN PỆC, TỈNH XIÊNG KHOẢNG (1986 - 2016)	22
2.1. Nông nghiệp	22
2.1.1. Trồng trọt	22
2.1.2. Chăn nuôi	38
2.2. Khai thác nguồn lợi tự nhiên	40
2.3. Thủ công nghiệp	42
2.3.1. Nghề rèn, đúc	42
2.3.2. Nghề mộc	44
2.3.3. Nghề dệt	45
2.3.4. Nghề nấu rượu ngô	48

2.3.5. Nghề bốc thuốc chữa bệnh.....	49
2.4. Trao đổi hàng hóa	50
Chương 3. VĂN HÓA CỦA NGƯỜI MÔNG Ở HUYỆN PẸC, TỈNH XIÊNG KHOẢNG (1986 - 2016)	53
3.1. Văn hóa vật chất	53
3.1.1. Nhà cửa	54
3.1.2. Đời sống ẩm thực.....	55
3.1.3. Mặc (trang phục).....	60
3.2. Đời sống tinh thần.....	62
3.2.1. Tín ngưỡng, tôn giáo.....	62
3.2.2. Phong tục tập quán.....	69
3.4. Lễ hội	79
KẾT LUẬN.....	83
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	85
PHỤ LỤC.....	87

DANH MỤC CÁC BẢNG

Trang

Bảng 1.1.Thống kê dân số ở huyện Pộc Tĩnh Xiêng Khoảng năm 2016	16
Bảng 1.2.Thống kê về người Mông ở huyện Pộc tỉnh Xiêng Khoảng (năm 2016) ...	17
Bảng 1.3. Số liệu điều tra nghề nghiệp trong số hộ gia đình của người Mông (2016)....	17
Bảng 2.1.Phân loại đất nương của người Mông ở huyện Pộc.....	24
Bảng 2.2.Nông lịch của người Mông ở huyện Pộc.	31
Bảng 2.3.Sản lượng thu hoạch và tổng thu nhập từ trồng trọt của người Mông ở huyện Pộc, năm 2016	32
Bảng 2.4.Thống kê chăn nuôi của người Mông ở Cụm bản Nhot Ngừm năm 2016..	33
Bảng 2.5.Sản lượng thu hoạch và tổng thu nhập từ trồng trọt của người Mông ở Cụm bản Lat Buốc huyện Pộc, năm 2016	33
Bảng 2.6.Thống kê chăn nuôi của người Mông ở Cụm bản Lat Buốc năm 2016.....	33
Bảng 2.7.Sản lượng thu hoạch từ trồng trọt của người Mông ở Cụm bản Thông Háy huyện Pộc năm 2016.....	34
Bảng 2.8.Thống kê chăn nuôi của người Mông ở Cụm bản Thông Háy năm 2016 ...	34
Bảng 2.9.Sản lượng thu hoạch từ trồng trọt của người Mông ở Cụm bản Phan huyện Pộc, năm 2016	34
Bảng 2.10.Thống kê chăn nuôi của người Mông ở Cụm bản Phan năm 2016.....	35
Bảng 2.11.Sản lượng thu hoạch từ trồng trọt của người Mông ở Cụm bản Lat Huông ở huyện Pộc năm 2016.....	35
Bảng 2.12.Thống kê chăn nuôi của người Mông ở Cụm Bản Lat Huông năm 2016.....	35
Bảng 2.13. Thống kê chăn nuôi của người Mông ở Cụm Bản thuộc huyện Pộc năm 2016	36
Bảng 2.14. Thống kê chăn nuôi của người Mông ở Cụm Bản thuộc huyện Pộc năm 2016	36
Bảng: 2.15. Thống kê chăn nuôi theo số điều tra của người Mông ở huyện Pộc tỉnh Xiêng Khoảng năm 2016.....	39
Bảng: 2.16. Thu nhập từ chăn nuôi của người Mông ở huyện Pộc tỉnh Xiengkhouang năm 2016.	40

DANH SÁCH NHỮNG NGƯỜI CUNG CẤP THÔNG TIN

STT	Họ và tên	Tuổi	Chỗ ở
1	Ông Vasoualee	62	Bản Viêng Khoan, xã Lat Buộc
2	Ông Vasayneng	73	Bản Lat Buộc, xã Lat Buộc
3	Ông Kayeng	54	Trưởng bản Tha Chôc, xã Nhot Ngừm
4	Chị Kalia	43	Bản Na SA La, xã Nhot Ngừm
5	Ông Leeseng	65	Bản Lat Ngon, xã Thông Hay
6	Ông Hervang	50	Bản Na Hoi, xã Thông Hay
7	Anh Valee	38	Bản Phôn Xay, xã Phăn
8	Ông Chamoua	71	Bản Nong, xã Phăn
9	Bà Jongher	60	Bản Lat Huông, xã Lat Huông,
10	Ông thorporxiong	63	Bản Năm Tôm, xã Lat Huông
11	Anh Choyang	41	Bản Khang Khay
12	Ông Beelor	54	Bản Phôn Savang

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào là một quốc gia đa dân tộc. Theo số liệu thống kê năm 2015, nước Lào có 49 dân tộc cùng sinh sống và mỗi dân tộc lại có một sắc thái riêng, độc đáo và được chia thành 04 nhóm ngôn ngữ: Nhóm ngôn ngữ Lào - Thái (Tày), nhóm ngôn ngữ Môn - Khơme, nhóm ngôn ngữ Mông - Dao, nhóm ngôn ngữ Hán - Tây Tạng. Qua chiều dài lịch sử, các dân tộc đã luôn kề vai sát cánh cùng sinh sống, sản xuất và chống ngoại xâm. Ngay từ khi mới thành lập, Đảng Nhân dân Cách mạng Lào luôn coi vấn đề dân tộc có vị trí chiến lược quan trọng và xây dựng chính sách dân tộc nhằm củng cố khối đoàn kết dân tộc để thực hiện sự nghiệp đấu tranh chống thực dân đế quốc, phong kiến và tay sai, nhằm giành độc lập dân tộc, xây dựng đất nước theo con đường đi lên chủ nghĩa xã hội (CNXH).

Trong cộng đồng các dân tộc ở Lào, người Mông có số dân đông chiếm vị trí thứ 3. Họ cư trú tập trung chủ yếu ở các tỉnh từ miền Bắc đến miền Trung của Lào như Xiêng Khoảng, Hủa Phăn, Bo Kéo, Luông Nặm Tha, Ụ Đôm Xay, Luông Pha Bang, Viêng Chăn, Bo Li Khăm Xay. Trong điều kiện lịch sử của nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào (CHDCND) Lào, người Mông có vai trò đặc biệt quan trọng trong sự nghiệp cách mạng và trong sản xuất. Trải qua quá trình dựng nước và giữ nước, họ đã góp phần sáng tạo ra của cải vật chất và tinh thần, đã tích cực tham gia các cuộc đấu tranh chống áp bức bóc lột, nhất là đấu tranh chống ngoại xâm, giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp và giải phóng chính mình. Bằng lao động sáng tạo của mình, người Mông cũng đã góp phần quan trọng trong việc xây dựng và phát triển kinh tế cho đất nước.

Ngày nay, công cuộc đổi mới toàn diện đất nước đã đạt được nhiều thành tựu to lớn trên các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hóa - xã hội, quốc phòng - an ninh, quan hệ đối ngoại được mở rộng, đời sống của nhân dân từng bước được nâng lên. Cơ chế kinh tế mới đã làm cho mọi hoạt động của người dân Lào nói chung, người Mông nói riêng càng trở nên năng động, sáng tạo hơn. Tuy nhiên, trên bước đường thực hiện công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập khu vực và quốc tế, sự phát triển của nền kinh tế thị trường với những mặt trái của nó đã tác động tiêu cực đến các tầng

lớp xã hội, trong đó có người Mông. Bức tranh tổng thể vẫn là sự chênh lệch về trình độ phát triển mọi mặt giữa các dân tộc, cơ cấu kinh tế chuyển dịch chậm, tập quán canh tác lạc hậu, cơ sở hạ tầng nhiều nơi còn yếu kém, điều kiện sống của nhân dân còn nhiều khó khăn, tỷ lệ hộ nghèo vẫn còn cao. Điều đó đã ảnh hưởng không nhỏ đến việc kế thừa, giữ gìn, phát huy các giá trị truyền thống dân tộc.

Muốn phát triển một xã hội lành mạnh, bền vững và ổn định thì các dân tộc nói chung và người Mông nói riêng phải được quan tâm đúng mức. Điều đó có ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc đối với sự nghiệp CNH, HĐH đất nước ở Lào hiện nay. Bởi lẽ, việc nghiên cứu về người Mông một mặt sẽ góp phần làm sáng tỏ quá trình tộc người với các hình thức tiến triển của các loại hình kinh tế văn hóa mang dấu ấn riêng qua các thời kỳ lịch sử khác nhau. Mặt khác, kết quả nghiên cứu cũng cung cấp thêm những luận cứ khoa học làm cơ sở vững chắc cho việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa của địa phương.

Xuất phát từ thực tế đó, việc nghiên cứu về dân tộc Mông là vấn đề cần thiết và cấp bách. Vì những lý do trên, tôi chọn vấn đề “*Người Mông ở huyện Pẹc, tỉnh Xiêng Khoảng nước CHDCND Lào (1986 - 2016)*” làm đề tài luận văn thạc sĩ.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.

Liên quan đến đề tài này có thể kể đến những công trình tiêu biểu sau đây:

Tác giả Đuông Xay Đuông Pha Sỷ với cuốn *Lịch sử Lào, đất nước và con người Lào* (1995) do nhà xuất bản Quốc gia Lào phát hành đã trình bày một cách tổng thể về các giai đoạn lịch sử phát triển của đất nước Lào, những nét chính về đặc điểm văn hóa xã hội của những tộc người chính trên đất nước Lào.

Công trình “*Lịch sử Lào*” (1998) do Viện Nghiên cứu Đông Nam Á (Việt Nam) hợp tác với các nhà nghiên cứu của Viện khoa học Xã hội Lào, đã nghiên cứu những vấn đề liên quan đến lịch sử hình thành và phát triển, văn hóa của các dân tộc ở nước Lào từ thời tiền sử đến hiện nay. Các nhà khoa học đã tập trung nghiên cứu từ những vấn đề quan trọng như: Di tích văn minh thời tiền sử và sơ sử đến sự hình thành các bang, tiểu bang cổ đại trên đất Lào; Vương quốc Lào Lạn Xạng thời kỳ xây dựng và bảo vệ đất nước; Nước Lào trong thời kỳ thuộc Pháp (1893-1954); Cuộc đấu tranh của nhân dân Lào chống chủ nghĩa đế quốc mới của Mỹ dưới sự lãnh đạo của